

در باره ادبیات داستانی  
دفتر دوم

# انواع نقد ادبی

ادبیات اندیشه  محمد رضا سرشار

پیشگفتار..... ۷

پیشینه نقد ادبی..... ۱۳

انواع نقد ادبی..... ۲۵

نقد اخلاقی - فلسفی..... ۳۲

نقد ارسطویی..... ۳۳

نقد اسطوره‌ای (کهن‌الگویی) (Archetypal criticism)..... ۳۵

نقد اصالت زن (فمینیستی)..... ۴۵

نقد انتظامی (normative)..... ۵۰

نقد بر اساس انواع ادبی..... ۵۲

نقد پدیدارشناختی (Phenomenological)..... ۵۴

نقد تأثرگرا (امپرسیونیستی)..... ۵۹

نقد تاویلگرا (هرمنوتیک)..... ۶۱

نقد تاریخی - تذکره‌ای..... ۷۱

نقد تطبیقی..... ۷۱

نقد تفسیری..... ۷۳

نقد تکوینی..... ۷۶

۵

نقد توصیفی..... ۸۰

نقد جامعه‌شناختی..... ۸۱

|     |                                          |
|-----|------------------------------------------|
| ۸۵  | نقد خلاق                                 |
| ۸۹  | نقد خواننده‌محور                         |
| ۹۲  | نقد روانشناختی                           |
| ۱۰۳ | نقد زبان‌شناختی                          |
| ۱۱۲ | نقد ساختارگرا                            |
| ۱۲۲ | نقد ساختارشکن                            |
| ۱۳۶ | نقد شکل (صورت، قالب، فرم) گرا            |
| ۱۴۹ | نقد عملی (practical)                     |
| ۱۴۹ | نقد عینی (objective)                     |
| ۱۵۰ | نقد کثرت‌گرا (آزاد)                      |
| ۱۵۱ | نقد کنشی (pragmatic)                     |
| ۱۵۱ | نقد متون                                 |
| ۱۵۲ | نقد محاکات‌ی                             |
| ۱۵۲ | نقد نمود‌گرایی                           |
| ۱۵۸ | نقد نو                                   |
| ۱۶۴ | پایان سخن: «نقد سیاسی» یا «نقد غیرسیاسی» |

|     |                                        |
|-----|----------------------------------------|
| ۱۷۳ | نامنامه اشخاص                          |
| ۱۸۵ | نام کتب، داستانها، مقاله‌ها و نشریه‌ها |

## پیشگفتار

یازده بهار است که سر برآوردن جوانه‌ها و شکفتن شکوفه‌ها، نهال کانون را به وجد آورده است. نهالی که ریشه بر باغ خردورزی دینی دارد و نگاه بر آسمان. می‌کوشد تا برای جوانان و دانشجویان سایه‌ای روح‌افزا بگستراند و بر پیکره‌اش، گوناگون و انبوه ثمر بنشاند.

در سال‌هایی که گذشته و می‌آید، میان کانون، جوانان، دانشجویان و اندیشه‌ورزان، پل‌ها و راه‌های بسیاری بنا نهاده شده و می‌شود.

مشاوره‌های دانشجویی، برگزاری نشست‌های گفتمانی و همایش‌ها ارتباط گسترده کانون با دانشجویان و تشکلهای دانشجویی سبب شده است تا هر سال، صدها گونه مشاوره به تشکلهای و گروه‌های دانشجویی، سخنرانی‌ها، مناظرات، میزگردهای متنوع و متعدد و از این دست فعالیت‌ها با استفاده از استادان و اندیشمندان در ساحت‌های گوناگون فکری، در کانون، برنامه‌ریزی و پایه‌گذاری گردد.

بررسی ویژگی‌های گوناگون اندیشه‌ها و افکار اندیشمندان و متفکران، موضوع‌هایی است که کانون آن‌ها را نیز در قالب

همایش‌های اندیشه‌شناسی پیگیری می‌نماید.

### حلقه‌های اندیشه

جمعی از دانشجویان، در بازه‌ای از زمان، گرد هم آمده و با بهره‌گیری از استادان و مربیان باتجربه و اندیشمند، می‌کوشند تا پس از به سر آمدن دوره، در دانش و مهارتی که حلقه برای آن شکل گرفته است، خبره و زبده گردند.

### سایت

سایت کانون: [www.kanooneandisheh.com](http://www.kanooneandisheh.com)

این سایت، پایگاه سازمانی و رسمی کانون به‌شمار می‌آید که آینه‌وار اخبار و برنامه‌های کانون را انعکاس می‌دهد.

باشگاه اندیشه: [www.bashgah.net](http://www.bashgah.net)

سایت باشگاه اولین گفتارنامه مجازی و بزرگ‌ترین بانک مقالات در ساحت مباحث فکری است. این سایت با برخورداری از بازدیدکنندگان بسیار، یکی از مؤثرترین پایگاه‌های فکری در فضای مجازی است.

### کتاب

کانون تاکنون بیش از ۲۰۰ عنوان از پژوهش‌هایش را در پیکره کتاب منتشر کرده است. این آثار و پژوهش‌ها به ۱۴ ساحت اندیشه‌ای قدم نهاده و کوشیده‌اند تا برای خواننده جوان، روشنگر و پاسخ‌گو باشند.

خوانندگان کتاب‌های کانون سه سطح گوناگون را شکل

داده و آثار کانون برای این سه سطح نشر می‌یابند.

۱. جوان: کتاب‌هایی که در این سطح نگاشته می‌شوند، برای جوان سخن می‌گویند. جوان از آن روی که جوان است، میان ۱۸ تا ۲۴ بهار به عمر خویش دیده است و دست‌کم به میزان کسی که دبیرستان را گذرانده است، می‌داند و حقایق را دریافت می‌کند. او می‌تواند خواننده کتاب‌های جوان کانون بوده و محتوا، ساختار و نثر آن را پسند نماید.

۲. دانشجو: سخن‌سرایی برای دانشجو، آن‌که می‌پوید تا در ساحت خویش کاردان و کارشناس گردد، او که میان ۱۸ تا ۲۶ بار تقویم از روی تاریخ تولد او ورق خورده است، او که دانشگاه و استاد و تشکل و نشریه و ... را درک کرده است، سخن‌سرایی برای او آرمان کتاب دانشجوی کانون است.

۳. اندیشه: کسی که پویایی فکری خویش را تعالی بخشیده و بر فرازهایی فراتر از کارشناسی قدم نهاده است، کمتر از ۲۸ بار به گردش مهر مسافر بوده است و در جاده برزخ خبرگی و خامی، آستان خبرگی را پیش رویش یافته است، می‌تواند خواهان و خواننده کتاب‌های اندیشه کانون قرار گیرد.

صفحات پیش روی به قلم فاخر نویسنده نام آشنای کشورمان جناب آقای **محمدرضا سرشار** شما را به تفرجی ادیبانه می‌برند که در رهگذر آن نظاره‌گر منزل‌گاه‌های انواع نقد ادبی خواهید بود.

این اثر، دفتری است از سلسله کتاب‌های ارزشمند «درباره

ادبیات داستانی» به قلم این مؤلف. مجموعه‌ای بالغ بر بیست جلد، که به تفکیک، به مهم‌ترین و مبنایی‌ترین مسائل و عناصر مربوط به سه شاخه «ادبیات داستانی»، «ادبیات کودکان و نوجوانان» و «نقد ادبی» می‌پردازد.

این آثار، در عین کوچکی، با مد نظر قرار دادن همه جنبه‌های مهم و مورد لزوم مباحث مطروحه، بر آن است که عمق و جامعیت موضوع را حفظ کند. در نتیجه فرهیختگان عرصه‌های مورد اشاره - اعم از مدرسان، منتقدان ادبی و نویسندگان - نیز می‌توانند مخاطبان آن باشند. همچنین بیان ساده و روان و همه‌فهم مسائل، این مجموعه را قابل استفاده علاقه‌مندان به ادبیات، ادب‌جویان و دانشجویان رشته ادبیات می‌سازد. بی‌پیرایگی مطالب، پرداختن به حاق موضوع مورد بحث و خودداری از ورود به بحث‌های حاشیه‌ای، همچنین تفکیک مطالب در قالب کتاب‌های جداگانه، سبب کوچکی و کم‌حجمی مجلدهای این مجموعه شده است، که این امر به نوبه خود می‌تواند مطلوب خوانندگانی باشد که فرصت، حوصله یا امکان مالی کمتری برای مطالعه یا خرید آثار حجیم و سنگین دارند؛ و در ضمن، برای این افراد آزادی انتخاب بیشتری فراهم آورد.

تفاوت دیگر این مجموعه با مجموعه‌های به ظاهر مشابه، در غیر انفعالی بودن، و داشتن جنبه تحلیلی و انتقادی نسبت به مقوله‌های مطروحه، و طرح جنبه‌های مختلف (مثبت و منفی)

مسئله - در کنار هم - است.

امید که این کتاب‌های کوچک بتوانند به سهم خود، نقشی مؤثر در شکل‌گیری و پیشبرد ادبیات متعهد پیشرو بومی در کشور ما ایفا کنند.

در صورتی که نقدها و پیشنهادهای خویش را به ما هدیه نمایید، ما را در مسیری که می‌پیماییم، راهنما گشته و تکامل می‌بخشید.

کانون اندیشه جوان